

Evo jedan intervju iz GK-a
Mislim da je dobro cuti i to razmišljanje

Iz intervjeta – dr Ivica Raguža u GK od 06. 10. 2013. godine

„Svojstva hrvatskog intelektualca“

Evo nekoliko svojstava toga tipičnog hrvatskog intelektualca: kozmopolit, ugrožen vlastitom kulturom: boji se vlastite kulture, boji se svoje povijesti, svoje religije, svojega jezika, svojega pravopisa; univerzalist, ugrožen svojom nacijom; pluralist, ugrožen svojim identitetom; tolerantni relativist, ugrožen istinom; čovjek činjenica, ugrožen idejama. (...) I kakav onda drugi odnos prema Vukovaru očekivati od tipičnoga hrvatskog intelektualca? To može biti samo odnos bez brige i odnos ravnodušnosti. Toga intelektualca nije briga za Vukovar jer su Vukovar i vukovarske žrtve podredene njegovoј apstraktnoj, bezličnoј slici svijeta. Ne samo Vukovar, nego i Domovinski rat.« »Mnogi Židovi nakon Drugoga svjetskog rata nisu više htjeli ni govoriti ni pisati na njemačkom jeziku, ili im je to predstavljalo golemu traumu (primjerice Paul Celan), premda je mnogima njemački jezik bio čak materinski jezik! Zar bi netko razuman osuđivao i omalovažavao Židove, žrtve njemačke agresije, što im je njemački jezik postao odvratan?! Ili bi donosio stupidne argumente da nije njemački jezik kriv, da je to čak i njihov materinski jezik?!«

Ostalo na:

http://www.glas-koncila.hr/index.php?option=com_php&Itemid=41&news_ID=23298

Glas Koncila 40 (2050) | 6.10.2013.

Intervju

Darko Grden

**DR. IVICA RAGUŽ, PROFESOR FUNDAMENTALNE TEOLOGIJE
NA KBF-U U ĐAKOVU, U POVODU RASPRAVE O ĆIRILIČNIM
NATPISIMA U VUKOVARU**

Optužujem hrvatskog intelektualca zbog nebrige i ravnodušnosti

Foto: GK/B. Čović

»Summum ius, summa iniuria - Najveće pravo, najveća nepravda.« Tim su riječima stari Rimljani ovjekovječili drevno ljudsko iskustvo da su se mnoge nepravde, možda i najveće u povijesti čovječanstva, činile »u ime zakona«, a činili su ih »zakleti legalisti«. Upravo je judeokršćanska tradicija donijela

novinu u ljudsku povijest, novinu koja je radosna vijest za sve nepravedno osuđene, za žrtve često puta predane zaboravu: caru treba dati carevo, a Bogu Božje. Pritom car i Bog uopće nisu ravnopravni. Posljednju ima Bog, a car, želi li biti pravedan, mora Bogu dati Božje... Na takva razmišljanja potiče čovjeka slučaj čiriličnih natpisa u Vukovaru, koji je nedavno na noge digao hrvatsku javnost. Žustre i emotivne rasprave - eskalacija je izbjegnuta vjerojatno samo zahvaljujući razboritosti ljudi iz Stožera za obranu hrvatskog Vukovara - iznjedrile su prijedlog da se Vukovar proglaši mjestom posebnog pijeteta i tako izuzme od krutog slova zakona. Za razgovor o čitavom problemu Glas Koncila je sugovornika pronašao u dr. Ivici Ragužu, profesoru na đakovačkom KBF-u, koji se kao fundamentalni teolog zanima za ona temeljna ljudska iskustva - kao što su osjećaj za pravdu i istinu, ljubav, ljudska spoznaja, ljudski suživot - u odnosu na njihov izvor, na Boga. Upravo se o tome, na kraju krajeva, radi u Vukovaru.

»Čovjek bi se bez pijeteta pretvorio u zvijer«

Prije nego se posvetimo pitanju pijeteta prema Vukovaru i njegovim žrtvama, možda nije naodmet teologa koji se zanima za temeljna pitanja ljudske egzistencije upitati što zapravo znači pijetet?

DR. RAGUŽ: Moram priznati da bih o Vukovaru najradije šutio, šutnjom mu izrazio svoj pijetet, jer je o njemu toliko riječi izgovoreno da su same riječi postale prazne. Imam dojam kao da gomila riječi želi samo sakriti ravnodušnost za Vukovar, kako to inače biva u životu kad smo prema nekomu ili prema nečemu ravnodušni. No, znam da šutnja također može biti izričaj ravnodušnosti pa zato i nisam mogao, iako nevoljko, ne pristati na ovaj razgovor.

Pijetet, latinski »pietas«, neprevodiv je pojam. Izriče štovanje, pobožnost, dužnost, ljubav. Najvažnije u tom pojmu jest to da se odnosi uvijek na nešto sveto, uzvišeno, nedodirljivo. Zato se pojam koristi za kult, za odnos prema Bogu, ali istodobno i za sve što je za čovjeka sveto i uzvišeno. U tom smislu pijetet se također odnosi i na pokojnike, posebice na one pokojnike koji su nevino stradali, koji su nevine žrtve nasilja, rata. Stoga je pijetet prema pokojnicima, prema žrtvama dokaz humanosti. Čovjek bi se bez pijeteta pretvorio u zvijer, društvo bez pijeteta u zvjerinjak, jer za takvog čovjeka, za takvo društvo, ne bi postojalo ništa sveto, ništa uzvišeno.

Nestankom božanskoga pijeteta nestaje i ljudski

Ipak, je li moguće govoriti o žrtvi, a onda i o pijetetu prema žrtvama, ili zbog žrtava, u društvu koje bi bilo apsolutno sekularno? Nije li riječ u konačnosti o religijskim kategorijama?

DR. RAGUŽ: Pijetet je u svojem izvornom značenju religijska kategorija. Jer najsvetije, što utemeljuje sve sveto, za čovjeka jest Bog. U tom smislu sekularni govor o pijetetu, kao štovanje isključivo svetih ljudskih stvarnosti, vuče svoje podrijetlo iz religijske slike svijeta. Očito je da u sekularnim društvima pijetet postoji i kod onih građana koji nisu religiozni.

No, spomenuli ste pojam »apsolutno sekularno« društvo. Prije nego što odgovorim na to pitanje, rekao bih prvo nešto o odnosu religije i moralnosti općenito. Svjedoci smo da je religija još uvijek prisutna u svim postojećim društvima, koliko god njezin utjecaj bio malen. U tom smislu mi ne znamo kako bi izgledala moralnost u društvu u kojemu ne bi uopće bilo religije. Možemo to samo naslutiti, imajući u vidu posebice komunistički režim, iako i taj režim nije uspio ubiti religiju. S teološkoga gledišta može se reći da bi tada sama moralnost bila upitna, zapravo čovjek bi kao moralno biće prestao postojati.

Jer, čemu još moralnost u jednom besmislenom, nesvrhovitom svijetu? Zapravo, slijedeći Nietzschea, mogli bismo reći da moralnost, kakva je koncipirana u zapadnoj kulturi, duguje svoje temeljne postavke kršćanstvu, a time i religiji. Potpuni nestanak religijske pozadine značio bi i kraj te iste moralnosti. Upravo je to htio postići Nietzsche, svjestan da s nestankom kršćanstva treba »prevrednovati vrednote« i stvoriti drukčiju moralnost, moralnost novoga čovjeka, »nadčovjeka«. Nietzsche je zapravo genijalno uvidio da moralnost, kako je shvaćena u zapadnoj kulturi, opstoji zahvaljujući religiji. Mi bismo nadodali, kakvoj takvoj prisutnosti religije. Religija je na Zapadu poput fine, nerijetko nevidljive žбуке, ali koja kao takva održava cjelokupno zdanje društva, moralnosti. Nije bez razloga Augustin, pozivajući se na sv. Pavla (1 Kor 4, 13), nazvao kršćane »otpadom«, đubretom svijeta. Kao što je đubre neupadljivo, sramotno, ali daje plodnost zemlji, tako su i kršćani neupadljivi, nevidljivi i odbačeni, ali upravo takvi omogućuju plodnost društva. Tako bismo na pitanje: može li ateist biti moralan? odgovorili potvrđno, dodajući pritom: ali, moralnost nije moguća u potpuno ateističkom društvu.

I da se sad vratimo temi pijeteta. Dakle, u absolutno sekularnom društvu, a ono, Bogu hvala, danas još nigdje na svijetu ne postoji, pijetet ne bi više postojao. Jer, iščeznuće Boga jest i iščeznuće čovjeka, kraj Svetoga jest kraj i svetoga čovjeka, nestanak božanskoga pijeteta, nestanak je i ljudskoga pijeteta. Zato su kršćani pozvani da u ovom svijetu budu na poseban način čuvari božanskoga i ljudskoga pijeteta.

Bog želi darivanje, aktivnu žrtvu

Kad se govori o Vukovaru, tu je neizbjježno spomenuti i pojam žrtve. Što u svakodnevnom govoru znači žrtva? Kako kršćani tumače žrtvu, Kristovu žrtvu?

DR. RAGUŽ: Žrtva je također izvorno religijski pojam. Podrazumijeva dva temeljna vida koja dolaze do izražaja u latinskim pojmovima: »victima« i »sacrificium«. »Victima« je pasivna žrtva, ona na kojoj se vrši nasilje, koja to nasilje ne želi, jer joj je nasilje nametnuto. »Sacrificium« je aktivna žrtva. Ona označava čin žrtve, žrtvovanje.

Posebno je važno ovo drugo značenje žrtve, žrtvovanje. U Svetom pismu bit žrtve nije nasilje, nego darivanje. Bog uspostavlja sustav žrtvovanja kao dar čovjeku, kako bi čovjek po tom daru primio »blagoslov« od Boga (Izl 20, 22-26), kako bi po žrtvenom daru priznao Boga te tako ostvario gozbeno slavlje s

njim. Tako Bog ne nameće nasilje, ne želi »victimu«, nego slobodno darivanje, »sacrificium«.

No, kako je čovjekova povijest prožeta grijehom, nasiljem, »sacrificium« se prečesto ostvaruje kao »victim«. I Krist je zato za nas i »victim« i »sacrificium«: on je podnio nasilnu smrt koju nije želio, ali je tu smrt prihvatio i živio kao darivanje za Boga i za čovjeka. To su isto činili mnogobrojni kršćanski mučenici, kao i mnogi veliki ljudi koji su se, kao žrtve neželjenoga nasilja, žrtvovali za velike ideale. U tom smislu kršćanstvo je nezamislivo bez žrtvovanja, žrtvovanja koje je shvaćeno kao preobilno darivanje Bogu, koje polazi, ostvaruje se i dovršava u Isusu Kristu, u njegovu savršenom daru priznanja Boga i čovjeka. Sam ljudski život bez žrtvovanja, bez spremnosti na vrhunsko darivanje za Boga i za čovjeka prestaje biti ljudski.

Dakako, obrisi ovoga što sam rekao općenito, mogu se nazrijeti kod većine hrvatskih branitelja, uključujući i branitelje Vukovara. Ne samo da su, većina njih, postali »victimae« nasilja koje im je nametnuto, nego su, svjesno riskirajući, krenuli braniti svoju domovinu, nerijetko i svoj kućni prag. U tom su smislu prinijeli i svoj »sacrificium«.

Ljevičarstvo većine hrvatskih intelektualaca

No, vratimo se u središte našega razgovora. Čini se da smo danas suočeni s nepostojanjem pijeteta prema Vukovaru i prema vukovarskim žrtvama. Koji je, po Vašemu mišljenju, razlog tomu?

DR. RAGUŽ: Puno je razloga nepostojanja pijeteta prema Vukovaru, gradu moje nadbiskupije. Spomenuo bih samo jedan vid. Čini mi se da je glavni razlog društveno-političko ozračje većine hrvatskih intelektualaca, koje je ljevičarsko i postmodernističko. A oni oblikuju javno mnjenje! Time ne želim ljevičarstvo poistovjetiti s ljevicom i postmodernizam s postmodernom, jer po mom mišljenju i ljevica i postmoderna misao imaju i trebaju imati mjesto u samom kršćanstvu: ljevica kao osjetljivost za novo, drukčije, a postmoderna kao svijest ograničenosti vlastite misli. Isto tako ne želim reći da i desničarstvo nije problematično s kršćanskoga gledišta. Itekako! Desničarstvo kao puko mahanje tradicijom i vrjednotama bez konkretnoga, političkoga i moralnoga djelovanja, protivno je društvenom životu, kao i samoj vjeri. Isto tako treba reći da ljevičarski duh nije samo na ljevici, nego i na desnici!

Ali vratimo se sada ljevičarstvu. Rekao bih da je ono zapravo izričaj stanja većine hrvatskih intelektualaca. I zato bih ovdje htio ukratko narisati toga tipičnog hrvatskog intelektualca koji je, kao što rekoh, ljevičarski i postmodernistički orientiran, točnije »ugrožen«. Evo nekoliko svojstava toga tipičnog hrvatskog intelektualca: kozmopolit, ugrožen vlastitom kulturom: boji se vlastite kulture, boji se svoje povijesti, svoje religije, svojega jezika, svojega pravopisa; univerzalist, ugrožen svojom nacijom; pluralist, ugrožen svojim identitetom; tolerantni relativist, ugrožen istinom; čovjek činjenica, ugrožen idejama. Jednom riječju, njemu je strana svaka briga za kulturu, naciju, identitet, istinu, ideje. To je čovjek bez brige za te stvarnosti!

Dakako, nisu takvi intelektualci samo u Hrvatskoj, nego je to težnja mnogih europskih intelektualaca. No, bitna se razlika sastoji u tomu što je u našoj malenoj zemlji ta težnja postala apsolutistička, napose ako se ima na umu još i komunistička prošlost koja se samo prelila u ljevičarsko-postmodernistički svjetonazor. Jer, što je drugo komunizam zastupao negoli totalitarni kozmopolitizam, univerzalizam lišen prošlosti, kulture, nacije, identiteta, istine i ideja. I kakav onda drugi odnos prema Vukovaru očekivati od tipičnoga hrvatskog intelektualaca? To može biti samo odnos bez brige i odnos ravnodušnosti.

Toga intelektualaca nije briga za Vukovar jer su Vukovar i vukovarske žrtve podređene njegovoј apstraktnoj, bezličnoј slici svijeta. Ne samo Vukovar, nego i Domovinski rat. Takvoga tipičnog hrvatskog intelektualca nije briga ni za Domovinski rat, jer ga on odmah uklapa u svoj kozmoplitzam, univerzalizam i relativizam. Zato, »*j'accuse*«, optužujem toga hrvatskog intelektualca zbog nebrige i ravnodušnosti.